

PORTULA

febrer

nº 14

1983

PORTULA
(Bolletí informatiu-cultural
del Grup d'Esplai Focs i Olles
-d'Escoltes de Mallorca-)

Número 14-- Febrer, 1983

SUMARI

Facem ses festes nostres
Quatre notícies fresques
Més de fresques
Esports
Guia escèptica de Ciutat: Santa
Creu i el Carrer Olivera
Plana oberta
Contes: En Tià i na Catalineta
Fent camí
Primitiu cristianisme balear(II)
Mòix de taulada
La tarda és gavina (poema)
Els aucells de les Balears
Rondaies en còmic: Tres germans
beneits
Passatemps; Zodíac
Guia musical de Mallorca
Un poc de tot
Goigs de les ànimes del Purgatori
Cada mes una cançó
Bona nit, blanca roseta
A la nostra illa: Arquitectura
popular
Curiositats impreses: Sa Jaia
Corema.

Els articles publicats
a PORTULA expressen, ú
nicament, l'opinió de
llurs autors.

Dep.leg.: Pl. 529/81

Portada: Antoni Canyelles

COL·LABORADORS

Mª Margalida Barceló i Rosselló
Miquel Bosch i Auba
Antoni Canyelles i Oliver
Pere Canyelles i Serra
Francesc Cros í i Canyelles
Jaume Llabrés i Iuliet
Joan Miralles i Piñornell
Miquel Iut i Sureda
Margalida Nadal i Gomila
Antoni Oliver
Salvador Ortoneda i Colomar
Marçal Palou i Rigo
Vicenç Sastre i Arrom
Xisco Serra

Joan Tries
Antoni Vaquer
Ramon D. Villalonga
Tito Vizcaino

Impressió

Antoni Mesquida i Amengual
Joan Pau Nadal i Gomila
Maria Palou i Creus

Redacció

Bernat Palou i Creus
Damià Perelló i Terrassa
Miquel Romaguera i Canyelles

Coordinació

Biel Massot i Muntaner

Realitza i edita:

GRUP D'ESPLAI FOCS I OLLES
S'Escola Vella
Pòrtol (Marratxí)

CONCURS DE CARTELLS 1983

BASES.

El Grup d'esplai Focs i Olles convoca un concurs per a proveir el cartell anunciant les Festes de la Vila-1983 amb les bases següents:

1) Hi podran participar totes les persones que vulguin. Cada concursant podrà presentar un màxim de tres cartells.

2) Els cartells han de tenir unes dimensions mínimes de 45x33 cm.

3) Poden ser en blanc i negre o en color.

4) El dibuix -o dibuixos- són lliures, però la composició ha de tenir les següents inscripcions:

Festes de la Vila.

Pòrtol. Juliol 1983.

Organitzades pel Grup d'esplai Focs i olles.

Patrocinares per l'Ajuntament de Marratxí.

5) El termini d'admissió d'originals serà el 15 de Maig.

6) Darrera cada cartell hi haurà un lema. Les dades personals del concursant (nom, adreça, telèfon, ...), aniran en sobre tancat, damunt el qual hi haurà el lema que correspongui al seu cartell.

7) Els treballs en podran enviar al local del G.E.F.O. (S'Escola Vella de Pòrtol) o es podran donar a qualsevol membre de l'esmentat Grup.

8) Es donaran dos premis; la relació dels quals se donarà a la pròxima revista.

9) Els premis sortiran publicats a la revista PÒRTULA del mes de juny i els seus originals quedaran en poder del GEFO. El primer premi servirà com anunci de les Festes de la Vila, mentre que el segon constituirà la portada d'aquella revista del mes de juliol.

10) Amb els originals se farà una exposició a les festes de la Vila. Una vegada acabada dita exposició podran passar a recollir els treballs no premiats.

11) El fet de participar en aquest concurs suposa acceptar les bases exposades.

G.E.F.O. febrer de 1983

facem les

FESTES NOSTRES

¿Com les hi podem fer mai si tot va com ça?

Tal com anunciàvem a l'anterior edició, dia 20 a les 8'00 del vespre hi havia una reunió per tractar sobre les festes de la Vila d'enguany. El resultat va ser gloriós: ni una animeta no se va acostar devers el Grup d'Esplai... Davors la gent se queixa de que les coses no van bé... i ¿Qui és que fa qualche cosa perque vagin millor?

Ho intentarem una altra vegada i d'una altra manera: tornarem convocar reunió mitjançant cartells repartits a tots els locals públics i comerços de la Vila. Si d'aquesta manera no hi ha resposta tampoc ni hi haurà perdó: que ningú se vengui a queixar més tard si lo que donen no li agrada.

Per tant, preniu nota: dia 25 de Febrer a les 9 del vespre reunió pels interessats en les festes de la Vila al local del Grup d'Esplai Focs i Olles. S'Escola Vella (Just devora el dispensari mèdic.)

Es necessari fer les festes nostres, de tot el poble!!!

Perque aneu agafant idea de lo que hem de fer, lo que tenim pensat, de moment és:

- Parlar del calendari de les festes
- Parlar de possibles activitats: trobada de xeremiers
exposició de ventalls
exposició de cartells
- Parlar del repartiment de feines: propaganda, permissos, neteja, muntatge....

G.E.F.O.

LLIBRERIA

EMBAT

--Secció especialitzada en música

Centre Comercial ELS GERANIS
Tfn: 21 33 50 C I U T A T

LLIBRERIA

JOVELLANOS

Coses de Mallorca i llibres
d'època

C/ Jovellanos
Tfn: 22 14 66 C I U T A T

QUATRE DE FRESQUES

UN ACCIDENT.-Dia 22 de gener a Sa Cabaneta en el carrer Oleza, concretament davant "C'an Rauli", hi va haver un accident de vehicles. Un dels conductors va sortir més perjudicat i el cap d'un parell de dies d'estar internat a l'hospital va morir, era el conegut peixeter Pep Marquet.

REIS A PORTOL.-Dia 5 de gener va tenir lloc la cavalcata dels Reis a Portol. Enguany hi va haver manco juguetes que altres anys. Els Reis Magis d'Orient arribaren 20 minuts tard perquè el vaixell tengué un petit accident; se va equivocar de ruta, anant a aturar-se a Porto Pí i des de allà vengueren a marxar forçades amb un camió de transport de bous. Apart d'això tot va anar molt bé, però hi va haver gent que se va queixar perquè les dugueren les juguetes massa tard, per lo tant esperem que l'any que ve canviïn la ruta, i així els primers seran els darrers i els darrers seran els primers, alternant cada any.

ASFIXIATS.-Dia 16 de gener a les afores de Portol (C'an Parrisco), trobaren un matrimoni mort, d'el qual ja feia més de 20 dies que la gent no sabia notícia d'ells i una dona de la vila anomenada Caterina Amengual els va trobar.

QUINTOS 83.-El passat dia 15 de gener se va fer a Portol la FOGATERRA de Sant Antoni, organitzada com cada any pels "Quintos". L'assistència va ésser bastant nombrosa i segons la veu del poble, la gent va quedar molt contenta. I com de costum varen donar botifarrons, llengonissa i vi a voler. ENHORABONA ELS QUINTOS 83.

LES BENEIDES DE SANT ANTONI A PORTOL.-16 de gener. La festa començà amb coets i música a tota marxa per cridar l'atenció dels portelans que varen venir a la plaça de l'església. Allà s'hi feren les beneïdes, a les quals per cert hi va haver molta més gent que l'any passat, però manco carrosses, solament la dels Quintos 83. Vergonya portelans, vergonyalli. Ara bé si que hi va haver molts d'animals de tota casta; cabres, polls, gallines, cavalls, que per cert eren molt guapos, cans i cusses,

tórtora, moixos, tortugues i una gran varietat d'aucells.

El grup d'ESPLAI FOCS I OLLES obsequià a tots els participants amb aramels, bufetes, adhesius del GRUP i amb la Revista PORTULA i a l'altre gent amb caramels. Les beneïdes anaren molt bé. Ara, això sí, portelans no hem de deixar que de caigui aquest costum i tradició, per lo tant hem d'emprendre exemple de Sa Cabaneta, hon hi va haver devers dotze carrosses molt ben fetes.

Molts d'anys i que l'any que ve hi hagi més de dotze carrosses no una com enguany. Portelans a veure si mos animam tots. SUS!!! SUS!!!

ATENCIO!!!!!! ATENCIO!!!!!!
Dia 6 de febrer se fa una diada a la Porciuncula organitzada per l'Arxiprestat de Sant Marçal. La durada serà de 10'30 a 5'30 de l'horabaixa. El tema principal serà l'home dins la societat actual des de el punt de vista cristià.

L'ESCORXADOR d'entre Portol i Sa Cabaneta i Portol se tancarà dia 3 d'agost, a causa d'una nova llei de sanitat.

LA PLAÇA de la Constitució de Portol està en obres, bastant avançat el termini de les reformes.

Esperem que els portelans puguem estar orgullosos de tenir una plaça com toca.

Va de caça.-La segona setmana de gener va acabar la caça del conill i la quarta setmana la del tord.

L'Ajuntament ha començat a exterminar les bosses dels pins plenes de cuques, anomenades processionàries, ja que com se'n van de passeig van una darrera l'altre.

Al terrat.-A l'església de Portol "NOSTRE DONA DEL CARME" han fet obres i tenim un deute de doscentes mil pessetes. En nom del Rector Don Tofol Tries vos demanam la cooperació de tots, ja que l'església és de tothom.

RECTIFICACIO!!!!-A una fresca del mes passat posàvem que els Reis de Sa Cabaneta repartien els paquets pels carrers per primera vegada. En realitat no és així, ja ho han fet en passades ocasions.

m é s . . . d e . . . f r e s q u e s

UNIO MALLORQUINA.

Dia II de febrer Unió Mallorquina ferà la seva presentació política a Marratxí, concretament a Ses Tres Gemanes. Allà s'hi farà una festa a la qual tots els simpatitzants del partit i amics i Marratxí en general estan convidats. Ferà la presentació en Jeroni Albertí, conegut per tots. Vos hi esperen a tots.

Reis Màgics a Sa Cabaneta. El passat dia 5 de gener, com ve és cost normal cada any arribaren els Reis Màgics de Sa Cabaneta. Després d'anar a missa a Sant Marçal a les 6'30, i a on s'hi va representar el naixement del Don Jesús i diversos balls per "Brins de Marratxí", arribaren a l'Ajuntament a les 8 hores. El Rei negre digué el tradicional discurs de cada any, en resposta al rebiment que els otorgà un nin del poble en nom de tots. Repartiren les joguets per els carrers del poble per acabar de fer la festa. Marçal Palou i Rigo.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

MARRATXI----- JUVENILS

El passat mes de gener els resultats varen ser els següents:

Independents, 3 Marratxí, 1
Marratxí, 2 Calvià, 0
Torre d'en Pau, 1 Marratxí, 1

INFANTILS

Marratxí, 1 Mallorca, 6
Patronat, 7 Marratxí, 1
Marratxí, 0 R. Calvo, 3
Pla de na Tesa, 1 Marratxí, 5
Marratxí, 1 Porreres, 0
Alaró, 1 Marratxí, 0

Jo demanaria als afeccionats i als pares un poc d'ajuda per a aquests infantils. Que els dissabtes horabaixa posen el cotxe uns un dia i els altres un altre.

Jo, com afeccionat vos ho deman de cor: ajudem als debils tals com els juvenils i alevins. Gràcies.

Xisco Pizà.--

- C A F E -

C'AN CARRIÓ

C/ Oleza

SA CABANETA

Beneïdes de Sant Antoni a Sa Cabaneta.

Un any més arriba la festa de Sant Antoni, amb les seves tradicionals beneïdes. Perfecta organització i brillant desenvolupament de l'acte. Menció a part, el donar l'enhorabona a la gent del poble per la seva participació i el seu entusiasme. I entre uns que deien que sí i uns altres que deien que no, hi va haver un concurs de carrosses, amb premis donats per el nostre Ajuntament, que, més que treure rivalitats entre els carrossers i carrosses, la seva intenció fou promocionar i posar se mica d'entusiasme amb premis a la festa. Una cosa lògica: eleccions a damunt i qualsevol cosa faci ara l'Ajuntament estarà mal vista, o en tot cas, no massa ben vista, per els contraris d'aquells; i els no contraris, o no definitis... una menjada de cervell, i I a O.
Marçal Palou i Rigo.

Una foguetera. Dia 15 de gener s'organitzà una foguetera i una revetlla a Sant Marçal, també amb molta d'assistència. La menjua i el beure, donats per l'Ajuntament. Una cosa a senyalar: Alianza Popular-Marratxí, ja començà a fer campanya electoral: inclús n'hi va haver que cridaren (i jo ho vaig sentir) que no volien res de l'Ajuntament. Iddò, ben bé: Tot s'ho perden ells, i n'hi ha més per noltros.

Marçal Palou i Rigo.

DARRER
DIA
A LA VILA

(dissabte, 15 de febrer

Plaça de l'Església, 8'30)

CONCURS DE FILLES

Foguetera//Torrada// Música

Organitza: G.E.F.O.

Vos hi esperem a tots!!!

ESPORTS . . . . .

Durant aquest mes de gener s'han jugat els tres darrers partits de la primera volta del Campionat de II Regional, després de la pausa nadalenca. El primer partit es jugà contra el Santa Maria dins Son Caulelles. El resultat final va ser d'empatament a dos gols. Jugaren pel Marratxí: Pep, Barea, Estrany, Salas, Bustamante, Escarrer, Bordoy, Bibi, Molina, Torrens i Sebastià.

Gols. En el minut 33, Fernández del Santa Maria aconsegueix el 0-1. El minut 55 altra volta Fernández logra el 0-2. En el minut 60 és Bibi qui redueix les diferències, posant el marcador a 1-2 i en el minut 75 Bordoy, de penal, estableix el resultat definitiu.

Quan mancaven dos minuts per a fer el temps reglamentari l'àrbitre toca el final, sens tenir en compte el temps que s'havia perdut per a atendre al porter i a un jugador del Santa Maria, llessionats. Per aquest motiu se varen produir una sèrie d'incidents amb intents d'agressió a l'àrbitre. El resultat d'aquests incidents fou la clausura per un partit del camp de Son Caulelles.

El segon partit d'aquest mes s'ha jugat contra el "San Jaime" de Binissalem. El resultat final va ser de 2-3, favorable al Marratxí. També a aquest partit hi hagué incidents provocats per part del porter del Sant Jaume, el qual pegà dues vegades a l'àrbitre, una quan el treia de fora i l'altra quan ja havia acabat el partit.

El darrer partit d'aquesta primera volta s'ha jugat dins el camp de La Real, per estar clausurat el de Son Caulelles, contra el Cafetín. El resultat final va ser d' 1-3 a favor del Cafetín.

Gols. Minut 19 en Darder marca en pròpia porta. En el 30 López estableix el 0-2. En el 49 Bordoy, de penal, posa 1-2 en el marcador i en el minut 77 Delgado estableix l' 1-3 definitiu.

Va ser un partit molt mal jugat pels jugadors del Marratxí. En el centre del camp no hi havia ordre ni concert i se perdien els balons virollament. Per altre part el Cafetín montà un partit basant-se en el contra-atac i la majoria de vegades guanyà per comes als nostres defenses, que pareixia que duïen plom a les botes. El resultat se pot donar per just, ja que els jugadors del Cafetín varen saber col·locar-se millor que els nostres damunt el terreny de joc, i si no varen fer més gols va ser perquè uns pics queïen dins la trampa de l'orsai i els altres perquè l'àrbitre el tocava sens ser-ho.

Davant els resultats que s'han produït durant aquests darrers partits el Marratxí s'ha vist agafat de la capçalera de la taula pel Gènova, i pareix que ha entrat en una baixa perillosa que pot fer perdre la posició aconseguida durant la primera volta. La Directiva i els jugadors tenen la paraula per sortir d'aquesta baixa.

Miquel Bosch.--

XARCUTERIA

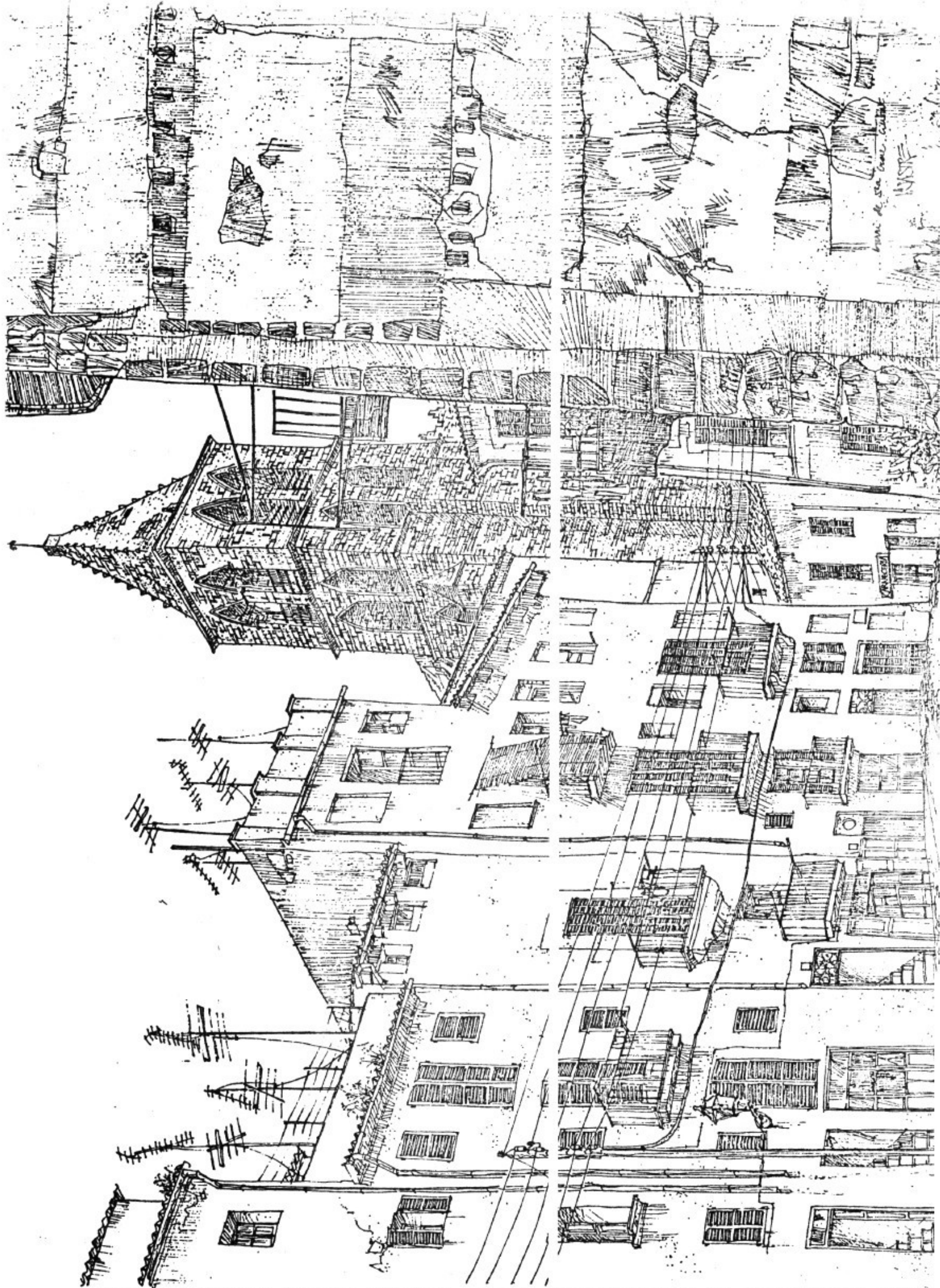
CA'N

BERNADI

CARRER JAUME I

SA CABANETA.

SANTA CREU I EL CARRER OLIVERA. Santa Creu pertany al conjunt de parròquies velles de Ciutat, parròquies que deuen el seu nom a un anecdotari curiós. Per exemple: Sant Jaume per a honorar el sant onomàstic del Rei Conqueridor; Sant Miquel, perquè Miquel era el confessor del Rei; i Santa Creu de el nom a la Catedral de Barcelona perquè aquesta era l'advocació d'aquella església. El fet es justifica perquè la part de Ciutat on es va alçar Santa Creu, va correspondre al Bisbe de Barcelona.

Text: Jaume Llabrés i Mulet; Dibuix: Vicenc Sastre i Arrom

PLANA OBERTA

Envii la present nota per que sigui publicada. Si trobau que seria una incongruència, o una imbecilitat el fet de publicar una crítica a la revista on se publica la crítica, me pareix bé, ja que comprendre perfectament la vostra posició i la vostra reacció. Esper de tot cor que sabreu collir les crítiques de bona manera i amb bon ànim, creent que les faig amb tota la meua bona voluntat.

Marçal Palou i Rigo.

Benvolgut "Pòrtula", en general:

En primer lloc, perdonau ses errades (si és així que es diu), que ni ha el meu escrit, però jo, pobre incult, no tenc sa vostra educació i el vostre saber mallorquí, i, sobre tot, no som fanàtic d'aixó com ho sou vultros.

Vos escric per aclarir "aquella fresca" de Pòrtula del mes de gener dels reis màgics de Sa Cabaneta: en primer lloc no és sa primera vegada que els reis, a sa Cabaneta, reparteixen per el poble, ja que l'any passat també ho feren. En segon lloc, els reis sí venen d'Orient, i no de Madrid. Per parlar en castellà, també podien haver vengut de Linars, de Barcelona, de Bilbao, o de Vigo. I encara, no només sabem parlar en castellà (ja sabem tots que els reis màgics són molt intel·ligents), i també parlaren en mallorquí: ses lectures a misa dels reis foren llegides per aquete en mallorquí: El que passa és que els reis màgics no són fanàtics que cauen dins l'extremisme lingüístic, i creuen que hi pot haver un bilingüisme moderat (¿ho dic bé?). Si ens queixam d'un castellà (o foraster, com deis) desmesurat i que ens entra per tots els costats, alerta! no mes hem de queixar d'un excés de mallorquí, que sa truita no se cremàs també per s'altre costat. Perque, encara que primer mallorquins, som part integral d'un Estat, o d'un país, i, volgèu o no, això és així, i no ho canviareu, per molt que els reis parlin en mallorquí. I estic segur de que si anàssiu a Galicia i, suposant que no sabeu gallec, vos sabria molt de greu, en anar en bon primer dia, a un "restaurant" o a una oficina pública, que vos investisin, fort i no et moguis, en gallec: exigiríeu, com a mínim, no que vos parlasin en mallorquí, sino en castellà, (perdonau: en foraster), ¿o m'equivoc? Però, es tema és llarg, i sé per experiència, que amb paraules escrites damunt un diari o una revista, ningú s'arriba a posar d'acord.

En definitiva: informo-vos bé abans d'escrivir, perque, en es meu poc veure enforyareu sa pota més d'una vegada. I per acabar, una pregunta: els reis, deis, no venen d'Orient, sino de Madrid, perque el negre parla en castellà. Si hagués parlat (com ho feren els altres dos) en mallorquí, ¿hagués significat això que venien d'Orient?—

Una forta encaixada a tots vultros, del vostre amic, el "foraster" rei negre.

Marçal Palou i Rigo.

=====

Davant una crítica constructiva de plantejaments ben fets se pot optar per un parell de coses: donar-li la rao si la té, rebatre les qüestions errades o aclarir els punts dubtoses.

Davant aquest escrit optam per callar. En aquest cas mes pareixeria una pèrdua de temps intentar fer entrar en rao a qui falla en els arguments de base, per molta "bona voluntat" que pretengui manifestar. Creim, d'altra banda, que les persones que hagin seguit mínimament la trajectòria i el pensament de Pòrtula no hauran de mester cap altra explicació.

La Redacció.—

CONTES

EN TIA I NA CATALINETA

(segon premi, categoria B, del I concurs de contes a Marratxí.)

Això era un rei que tenia tres filles, na Bet, na Catalineta i na Magdalena. Tots quatre, juntament amb els seus criats, vivien a un castell que es deia, "El Castell de les tres Colomes", desconegut per la majoria de la gent. Na Bet, era la més petita, na Catalineta la segona; na Magdalena la major. Les tres eren molt garrà: des del seu pare les tenia molt geloses, i més a na Catalineta.

Un dia, na Catalineta va anar a passejar per un bosc que hi havia al costat del castell; sense donar-se compte que cada vegada se'n anava més enfora del castell on vivia. Es va seure a una soca de pi, li va aparèixer una bruixa que hi havia per allà, tirà un anell enterra, perquè quan el veiés na Catalineta, se'l posàs i quedàs adormida fins que qualcú anàs a cercar la flor de l'amor, i li posàs damunt el seu cor. Quan na Catalineta va veure allò tan brillant, el va collir i el se va posar, i a l'instant, va quedar adormida. Quan arribà el vespre, el rei es preocupà molt al veure que na Catalineta no compereixia. Es cap de un parell de dies, el rei va dir a la criada que anàs al poble i que digués a tothom que el qui trobaria na Catalineta se podria casar amb qualsevol de les seves filles.

Un jove pobre que vivia en el castell quan va saber la notícia, va fer bolic i partí cap a cercar na Catalineta, aquest jove nomia Tià. Camina que caminaràs li arribà el vespre i no trobà na Catalineta pujà al cap curucull d'un arbre i es dormí. Un poc antes que el sol sortís, va sentir un gran renou, es despertà i va ésser un gran dragó que feia foc pels queixals. De sobte en Tià agafà un garrot, per pegar-li. Després, collí l'escopeta i comença a pegar-li escopetades fins que se'n va anar. Al cap d'un parell de dies, arribà a una Muntanya, molt alta, com qui estava cansat, s'assegué damunt una pedra i sentí una veueta molt fina que li xerrava, ell, cercava per tot, i va ésser un caragolí. Xerrant i xerrant en Tià li demanà:

- I tú, que sabries on és el castell de les tres Colomes?

- No, li respongué el caragolí, però n'he sentit xerrar, i sé que el rei, que hi viu, té tres filles, més precioses que un sol, i una d'elles, na Catalineta és dins aquell castell adormida esperant que qualcú li posi damunt el seu cor, la flor de l'amor.

- La flor de l'amor, has dit?

- Si això mateix, he dit.

L'en demà, se li va aparèixer una fada guapíssima i amb veu molt fina li digué:

- Escolta Tià ves a cercar la flor de l'amor; la trobaràs aprop d'aquí per devora una cova, coi-la però només colli'n una, vens cap aquí, li poses damunt i jo et donaré lo que te mereixes, i la fada va desaparèixer.

En Tià partí cap a cercar la flor i tornà al castell, li posà damunt, va quedar molt desil·lusionat perquè no va trobar la fada. Es va seure i li va tornar aparèixer la fada, posant-li un vestit molt lluent que pareixia de príncep, i li digué: - això és lo que et mereixes - i la fada desaparegué. Llavors, na Catalineta es va despertar, es miraren tot dos i ja quedaren enamorats. Pujaren damunt al corb, que els duqué al castell. Al rei, li agradà en Tià com a gendre, li va donar a triar els tres sols que tenia, i sense pensar-ho dues vegades, es quedà amb na Catalineta, estaren un parell de dies al castell, es casaren i ..., aquest conte ja està acabat;

Pere Canyelles Serra

José Antonio, nº 120

12 anys

FENT CAMÍ.....

L'AVORTAMENT.-

Unes declaracions del Ministre de Sanitat han estat el punt de partida de tota una polèmica que molts ja anomenen "la guerra de l'avortament". S'ha escrit molt damunt aquesta qüestió, i només començam. Què hem de pensar els cristians?

Entre tots els drets de la persona el més important és el dret a la vida. La ciència encara no ha explicat definitivament quan se pot parlar d'un nou ésser, però és un fet que, cada vegada, s'apropa més aquesta realitat al moment mateix de la concepció. Cap el dubte, se diu. Vos plantejaria una qüestió: si no m'he assegurat de què, darrera una paret, no hi ha ningú, puc tirar pedres...?. No, me direu, podries ferir qualcú!! Idè si no podem dir clarament quan l'infant és persona, podem jugar amb la seva vida?.

Se parla de despenalització de l'avortament en casos terapèutics (perill per la vida de la mare), eugènics (possible malformació del fetus) o ètics (concepció conseqüència de la violació). Quan se parla, i no demanem com surten aquestes estadístiques, de 300.000 avortaments clandestins anuals, responen tots a aquesta classificació? El nombre de fets pot ésser determinant per a establir una llei?

Si hem d'ésser sincers s'ha de confessar que la majoria d'avortaments són infants no acceptats, fruits d'unes relacions sexuals fàcils. Si el mateix President del Govern parla honestament al país de la necessitat de recuperar un "sentit moral" per a reconstruir l'economia nacional, més necessari és aquest sentit moral per a restablir tota una escala de valors sense els que la nostra vida perd les seves dimensions humanes.

Com a cristians creim en l'amor, nucli de tota la nostra fe evangèlica, però sabem que l'Amor no és fàcil quan no se tracta de l'Amor homòdona, que implica un coneixement de l'altre, una acceptació d'aquest tal com és, i la il·lusió d'un projecte de vida en comú; això pot ésser el fonament de l'estabilitat de la parella o de la família.

Influïts pels medis de comunicació, atropellats els nostres costums (que ara intentam redescobrir.....!) per la invasió turística, avui se parla de sexe molt més dins les seves dimensions d'instint o de plaer, que no de comunicació inter-personal i de responsabilitat. Així és normal que o tot sia lícit, que res tenguí importància i que, al final, per no complicar-nos l'existència, parlem obertament de la legalització de l'avortament. Som sensibles, volem defensar els bebès-foques (pobrets!) ....i condemnam els petits humans (fan nosa!). Qui ho comprèn?

----- Joan Tries, Rector del Seminari. -----

D O M U N. Sempre nos queixam perquè el rector demana doblers, per una cosa o per l'altre, si ara ve el Domun, si ara ve el Nadal del pobre, caritats, etc, però no nos queixam i no deim res si en el món se gasten cada any més 550.000 milions en armament i no en parlem d'altres coses, com per exemple discoteques, cinema, bingo, loteria, quinielles, etc, fa por l'aberració de la xifra.

Jo sempre m'he demanat com podem aconseguir la pau completa si els països sempre tendeixen a comprar més armament per una futura guerra?. Com pot viure l'home amb la consciència tranquil·la, si sap segur que cada minut moren en el món 68 persones de fam?.

L'església cada any organitza un diumenge, on totes les parròquies del món recaptin doblers per enviar al Tercer Món, que són les 3/4 parts d'aquest. Aquesta diada es el DOMUN? I molts de noltros encara protestam dient: i a on s'en van aquests doblers?. Jo no don perquè no se si arriben?...etc. Tots aquests doblers arriben al Tercer Món no en efectiu sino en productes alimenticis, medicines, etc. Per acabar faríem la següent pregunta: jo si som cristià i estimo Déu, puc estar amb els braços plegats?.

Miquel Romaguera i Canyelles.

PRIMITIU CRISTIANISME BALEAR

ELS DOCUMENTS ESCRITS.

Les Balears constitueixen un sector molt ric de documentació per els primers segles del cristianisme a Hispània. Un dels més rics precisament. Si ja són sorprenentment abundants els monuments: basíliques (són nou), mosaics, inscripcions, ho són també, i ben interessants els documents escrits.

I un bon grapat d'ells tot just acabats de descobrir i de publicar. Estam, doncs, en una magnífica situació per presentar-los i per treure'n un bon suc.

Els documents escrits són els següents:

Una carta del bisbe de Ciutadella (Menorca), anomenat Sever, i que data certament de l'any 417. Ens descriu la conversió dels jueus de Maó, a rel de l'arribada a les illes de les relíquies de Sant Esteve, que el gran escriptor Pau Orosí duia a Jerusalem. S'hi conté una magnífica descripció del paisatge de Menorca, de la vida i costums dels seus habitants i la forma de VIURE el cristianisme.

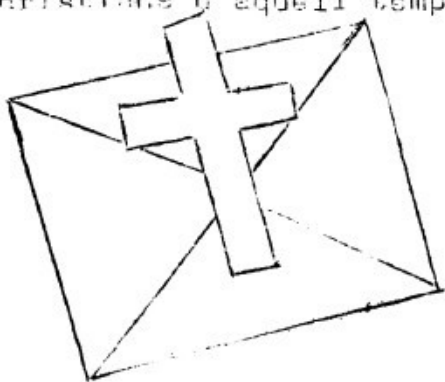
Unes cartes de correspondència entre Consenci - un cristià que residia a Menorca - i Sant Agustí, el bisbe de Hipona, devora Cartago, a Àfrica. Les cartes de Consenci són tres, i les respostes de Sant Agustí són dues cartes i un tractat sobre la mentida: Contra mendacium. Aquesta correspondència, acabada de publicar, és interessantíssima. Consenci i els seus escrits són contemporanis del Bisbe Sever.

Consenci era un autor molt fecund i, sobre tot, molt preocupat pel tema de la fe, que sentia que era esgarrinxada per lo que ell considerava heretgia priscil·lianista. Ell s'afica en temes sobre la Trinitat, els jueus i els pelagians. Una bona mostra del rebumbori i truí d'aquells anys del Baix Imperi a les Illes. Per ell sabem una altra cosa: Que aquí, a les illes, es trobava ben aïllat. Es referia a la ciència teològica. Escriu que ací no s'hi troba cap cristià il·lustrat i amb saber suficient per a tractar problemes de doctrina. El nostre mal ve d'enrera.

Però Consenci ens diu encara coses ben importants, que no sabem sobre la vida i les comunicacions de les illes, sobre tot pel que fa al nord d'Àfrica. Hi ha un tal Leonas, mercader o mariner, el qual, amb la barca, porta les cartes des de les illes cap a Àfrica i viceversa. El vent, favorable o contrari, feia que la barca hagués de partir aviat o que el mariner s'hagués d'entretenir, per no poder sortir d'aquí. Hi ha uns bisbes i uns monjos que escriuen i es comuniquen amb freqüència. Hi ha una comunicació constant amb Àfrica, Tarragona i Arlés de França. Hi ha corregudes i por dels vàndals, que empenyen i s'atansen.

Tot plegat, doncs, ens diu que aquestes illes nostres, que, una vegada arribats els musulmans, romandran excèntriques de la cultura mediterrània i, poc a poc, de la influència cristiana, durant el segle V, cosa que no sabem massa, eren plenes de vitalitat i estaven ben unides amb els corrents més vius de la cristianitat: L'arquitectura i l'art pertanyen al corrent de l'Orient i del nord d'Àfrica; la doctrina és solidària del pensament teològic de l'època; s'hi mouen i creixen corrents herètics; hi ha intercanvi de relacions amb els grans personatges del temps: amb sant Agustí d'Hipona, amb sant Ambrós de Milà, amb sant Martí de Tours, amb Patrocles bisbe d'Arlés. I, com que les illes, com sempre, eren més bé lloc de comerç, la dèria o la curulla dels seus habitants.

Lo bo és que sabem molt més que abans sobre les nostres arrels del temps de les escaballes de l'imperi romà, i de la activitat dels cristians d'aquell temps.

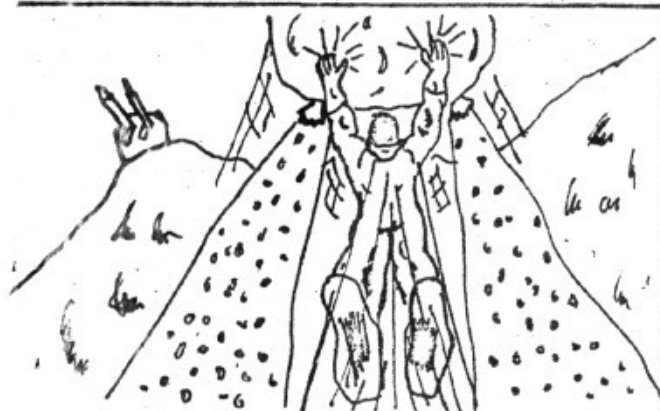
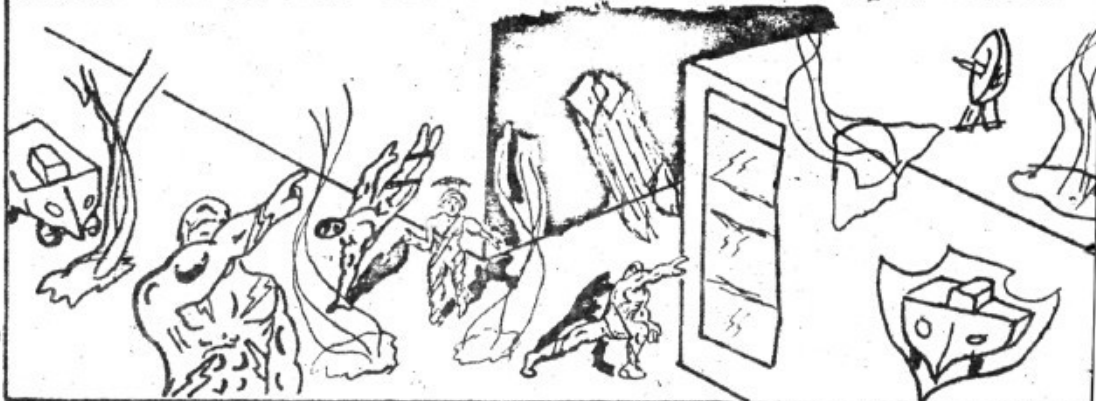

Antoni Oliver.

MOIX DE TEULADA

LES BOMBES ESFERES DEIXEN LES CIUTATS PLENES D'ESTATUES...

QUE MOIX DE TEULADA VA TORNANT A LA VIDA...

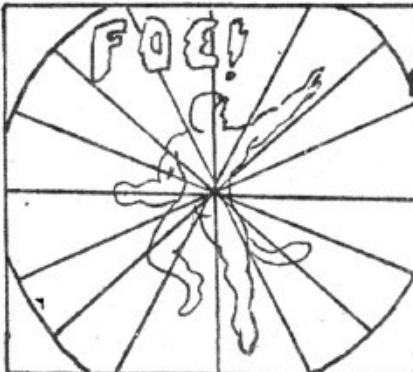
GRACIES AL SEU ANTÍDOT

EL MEU BOT VA PERDENT FORÇA, PERÒ NOMÉS EM QUEDA AQUELLA ESTACIÓ

DINS LA NAVU ENEMIGA...

QUEST ANIMAL SHA INTERFERIT EN ELS NOSTRES PLANS, FENT FRACASSAR L'INVASIÓ QUE MORI!

PERÒ MOIX DE TEULADA SURT, DESAFIANT, DE L'EXPLOSIÓ I DESTRUEIX

LA NAVU...

L'EXPLOSIÓ M'HA CURAT!

I, AL ATERRAR, VEU QUE TORNA A SER HUMÀ...

DESPRES D'EXPRESSAR-LI LA SEVA GRATITUD, ELS "GETANESOS" ES DESPEDEIXEN D'ELL...

I LA NAVU ES DIRIGEIX CAP A LA TERRA

LA TARDA ES GAVINA

Gavina, divina,
veïna de la mar,
mon cor t'acompanya
quan te veig volar,

ets gràcil formosa,
no tens parió,
el teu vol envolta
els vals de l'amor;

no tens prop les fites
es ample el redol,
la tarda festeja
la posta del sol;

el cel i la platja
vermells de ponent,
ja som l'hora baixa:
la lluna és ixent,

la tarda és gavina.

La tarde és gavina,
pausada, suau,
calmosa camina
a romandre.....el cau

....de l'amor, que és via
que lleta il·lusions
neixerà un nou dia,
espargint cançons.

Gavina, Divina,
veïna del mar;
oh fada padrina,
....quan te veig volar.

Novembre 1982.

Xim d'Aixa.

.....

ELS AUCELLS DE LES BALEARS

ELS AUCELLS DE PRESA. DIÜRNS (I)

Voltors:

El voltor és un aucell gegant, que arriba a superar els 107 cm. de cap a coa i dos metres i mig d'envergadura total. El pes és d'uns vuit quilos, arribant els dotze després d'una atipada de carnatge.

Per observar el voltor negre, cal visitar les zones de muntanya especialment els voltants del Puig Major, o els cimals entre Lluc i Pollença. Si bé es pot, tenir la sort i observar-lo desde la carretera resulta més aconsellable pujar al puig Tomir, o fer una volta pel puig de Massanel·la. Lo més probable és veure'l en solitari, o en parella. Sempre silenciós, se deixa anar amb un planeig magnífic, tallant, si li falla el suport del vent, per anar a una profundíssima calada d'ales.

El voltor és mostra més espectacular a l'època de zel, ja pel novembre, i desembre, la parella vola a les hores molt junta, i les troballes sobre la zona dels rius es transformen en batalles incruentes: un cop d'arpes, que tal és l'enfrontament. Pot tenir lloc, ritualitzat, entre els components de la mateixa colla. Un d'ells vola damunt l'altre. Una s'ha darrere i més alt, estén les cames i pica sobre l'altre. El d'abaix se gira i estén cap al cel ses poderoses ales grises. Per un moment les ungles se copegen, i de vegades s'agafen i cauen donant voltes una partida de metres, fins que tornen amollar.

El niu és una enorme plataforma de metre i mig de diàmetre, de vegades més, sobre un pi, o un penyassegat. L'ou, de casi 250 grs. el ponen a mitjan febrer o primaria de març, i ha d'ésser covat de 52 a 54 dies pels dos pares. El poll creix molt lentament, volant, uns 4 mesos després de sortir de l'ou. El jove, tan gros com els seus pares, com totes les aus nidícoles, es pot distingir pel seu plomatge ben negre i no terrós obscur, i la màscara facial molt més desenvolupada.

Avui, el voltor és tot un símbol per als proteccionistes de les Balears. La població està molt reduïda, entre 30 i 40 exemplars.

Fa pocs anys un nucli, que nidificava entre Esporles i Puigpunyent, va desaparèixer quan va ésser asfaltada la carretera de Vall de Superna. Cada any suren dos o tres polls, però alguns voltors segueixen caient per les escopetades dels furtius.

Encara queda molta feina per donar l'espècie com a segura a Mallorca de cara al futur.

Joan Miralles.-

Tres Germans beneits

AIXÒ CREM TRES GERMANS, TAMBÉ DETEI QUE FINS I TOT NO TENIEN TRANC DE DIR CAP PARAULA

SA HARE, TOTA APARADA, ELS ARRIBA A DIR:

TEXTES: RONDALD MALLARQUES DIBUXTS: H. HUT

ABAU-VOS-NE A TRESCAR MON, MEAN SI APROHE REU QUALQUE COSETA!

ES TRES TOQUEN-BOLETES, UN DARRER S'ALTRE, PREVEN UN CANI, I ES MAJOR TROBA UN PARELL D'HOMOS QUE XERRAVEN, ESCOLTA, I VA SENTIR QUE UN DEIA:

...NOSALTROS...

ES SEGON TAMBÉ LES TROBA, I VA SENTIR QUE DEIEN:

...PEL DINERO...

I ES DARRER, QUE TAMBÉ LES TROBA, VA SENTIR

...SA TROBÉS AQUESTA...

I AIXÍ, TOTS TRES CANI, CANINARAS AMB AQUESTES PARAULES BEN AFICADES A DINS ES CAP, ES NIE DES CANI...

ES TRES BENEITS SE FUSEN A CRE-VOLTAR ES MORT FINEIX QUE HI ARRIBA EN JUSTICIA...

QUI HA FET AQUESTA MORT?

NOSALTROS

...DIEN ES MAJOR, QUE NO SABIA DIR ALTRE COSA...

...ES SEGON TAMBÉ DIGUE LO'ÚNIC QUE SABIA ENBERROLLAR...

PEL DINERO

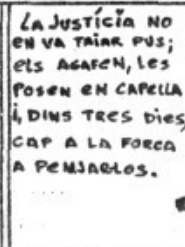

IDÒ VOS HEN DE MATAR A VOITROS

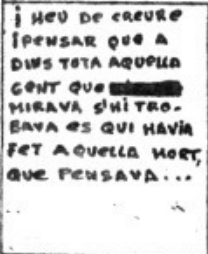
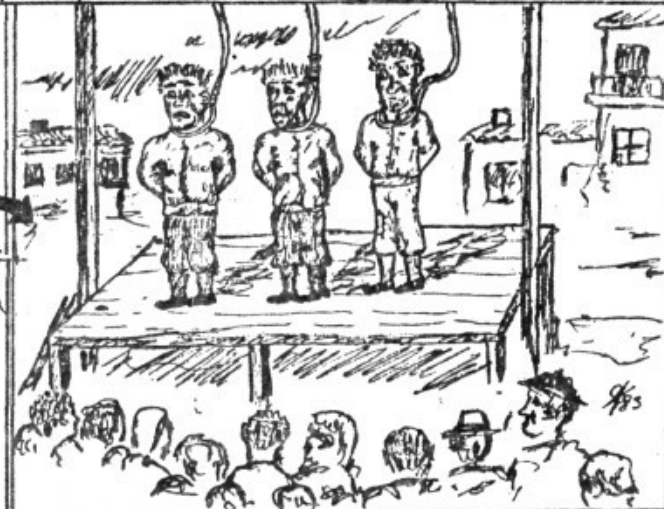

SA TROBÉS AQUESTA

...I ES DARRER TAMBÉ ANOLLA LO QUE SABIA DIR

LA JUSTICIA NO EN VA TAIAR PUS; ELS AGAFEN, LES POSEN EN CAPELLA I DINS TRES DIES CAP A LA FORÇA A PENJARLOS.

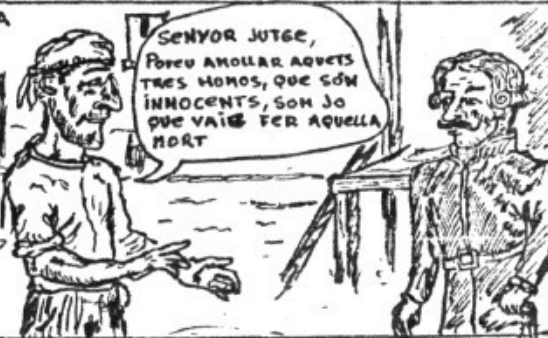

I HEU DE CREURE PENSAR QUE A DINS TOTA AQUELLA GENT QUE MIRAVA D'HI TROBABA ES QUI HAVIA FET AQUELLA MORT, QUE PENSAVA...

COM ES VERBEDISSIM! QUE TANHATEIX ES GROS, QUE AQUESTS TRES HOMOS HAGEN DIT QUE MATAREN AQUELL, I PEE AIXÒ HAGEN DE MORIR ELS, I JO QUE HO VAIG FER N'HAGE DE SORTIR DE FRANC

TANT L'HI ENTRA ALLÒ A DINS ES CAP QUE SE PRESENTA A MES JUTGE...

SENYOR JUTGE, POREU ANOLLAR AQUESTS TRES HOMOS, QUE SÓN INNOCENTS, SÓN JO QUE VAIG FER AQUELLA MORT

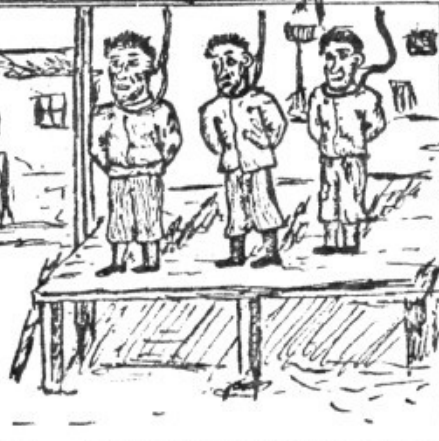
ES JUTGE RONDALD QUE TOT CONFUS...

¿VEIEN QUE SERÀ AIXÒ?, VEIEN SI TOT HOM VOLDRIA HAVER FETA AQUESTA MORT

PENSA QUI PENSA LO QUE HAVIA DE FER, A LA FI DIV...

NO RES, PER AQUESTA VEGADA VOS AMOLLAREM A TOTS QUATRE, PERQUE ARA ES IMPOSSIBLE ACLARIR ES FET; PERO ES QUE TORNEN TROBAR EN CAP BELLANDINA, NO SE'N ESCAPARA, PENJAT TOT D'UNA

TOTS QUATRE SE N'ANAREN, I NO EN VAREN TREURE CAP PUS DE PEU D'ES SOLC. HI ANAVEN BEN ALERTA A POSARSE A TIR.

I SI NO SÓN VIUS SÓN MORTS, I SI NOSÓN MORTS SÓN VIUS, I AL CEL MOS VEGEH TOTS PLEGATS. AMEN.

SOLUCIÓ DELS PASSATEMPS DEL MES PASSAT.

Madel Mar Pons i Dawid P.

Horitzontals: A-Pere, Cos. B-O, Ansa, O. C-Mata, Moc. D-A, A, Ca, A. E-C, Pi, A. F-Cas, Roca. G-Pe, I, I.

Verticals: Poma, C. E, A, Can. Reta, Se. Ena, P. S, Ciri. Cama, O. O, O, Aci. Soca, A.

T	A	R	O	N	J	A
A	S	A	B	E	C	D
R	O	E	G	G	F	I
O	R	Q	U	R	I	L
M	O	B	C	E	O	E
B	L	A	U	M	S	C
V	E	R	M	E	L	L
B	L	A	N	C	O	U
P	D	R	E	V	O	S

PASSATEMPS D'AQUEST MES

A									
B									
C									
D									
E									
F									
G									
H									
I									

Horitzontals: A-Nom d'home. 3ª persona present Indicatiu del verb ésser

B-Al revès, article neutre. Consonant. Consonant. Vocal.

C-Animal. Que no està malalt.

D-Vocal. Fruita. E-Semicircunferència damunt dues columnes.

Consonant, Consonant. F-Vocal, Vocal, Vocal. Al revès, fruit

de l'alzina. G-Al revès, dona llum i fa calor, Renou, Vocal. H-Element que

dóna llum els vespres, Masculí d'ella. I-Afirmació, Vocal, Consonant.

Verticals: 1-Què no és vell, En plural, part de la cara. 2-Nom de lletra,

Vocal, Surt de les olives. 3-Consonant, Consonant, Al revès, emprar. 4-Mo

viment de la mar, Consonant, Negació. 5-Consonant, Consonant, Al revès, nom

d'animal. 6-Al revès, afirmació, Consonant, Vocal. 7-Treu el suc de qual-

que cosa. Vocal. 8-Al revès i en plural embarcació, Consonant, Consonant.

9-Vocal, Nom d'home.

ZODIAC

.-Taure: Els doblers i la sort en tots els caires augmentarà consi-

derablement. Juga amb audàcia i maestria.

.-Escorpi: Les apariències enganen. L'amor te surt a camí cantant i

sonant. Amarra fort i no fugirà, branca!!.

.-Sagitari: L'experiència és un factor molt important, per lo tant no

caiguis en el mateix error. No fumis tant.

.-Aries: Els mals aires t'han trastornat el cap. Has de prendre Nolo-

til o tonopen. La sort te surt a camí. Has de menjar més i pentinet.

.-Aquari: Son moltes les possibilitats que tens per dur a terme aque-

projecte, però pense dur-lo amb diplomàcia.

.-Dos peixos: Enhorabona. Has d'ésser més prudent amb lo que fas. Cui-

da la cintura pots tornar una bota amb el temps.

.-Lleó: La teva fortalesa és grandiosa en tots els aspectes. Conser-

va el teu físic, has de fer més esport.

.-Lliura: Estudia més, serà compensat amb lo que tu no esperes. Confia

en els teus superiors.

.-Virgo: Enhorabona tens un nou membre a la família, estàs molt orgu-

llós. Has de prendre Frenadol si te vols curar el costipat.

.-Dos nins: Tens un poc d'alteració a la sang, procura fer lo que el

metge te dicta. Menja més val morir farti que màrtir.

.-Càncer: Feràs un bon ligue amb aquell anomanat Maria..., conservál,

però si te xerra de casar "naí naí de la xina"!! Mal de cap.

.-Capricorn: Tens molta talenta per això ho has d'aprofitar, sigui

com sigui, però no t'afiquis mai en política tendràs una bona aven-

tura. Mal de coll.

ASTROLOGUS POTULENCIS.

GUIA MUSICAL de Mallorca

GMM--3

II-- AGRUPACIONS MUSICALS (II)

C) MUSICA DE CAMBRA

Benthley
Orquestra de cambra Ciutat de Manacor
Orquestra Pro-Art
Quarta Sciència és Música, La
Quintet de vent Ciutat de Palma
Studium Musicae
Syntagma musicum

D) MUSICA POPULAR

Aliorna
Música Nostra
Sis Som
Valldemossa, Els

D) BALL DE BOT

Aires de pagesia (Sant Joan)
Agrupació de Maria de la Salut
Arrels de Son Forteza
Aires des Pla (Marratxí)
Aires de Montision (Porreres)
Puig de Bonany (Petra)
Revetla de Son Servera
Revetla d'Algebelfí (Muro)
Aires Vilafranguins
Revetla d'Inca
Revetla de Sant Antoni (Son Ferriol)
Grup Port de Sóller
Pla de na Tesa canta i balla
Aires Sollerics
Grup de dansa (Lloret)

E) CONJUNTS

(Estam pendants de la relació elaborada per Julià Rodríguez i per Tito Vizcaino)

ADDENDA

A la fitxa GMM-1 cal afegir:

A l'apartat A₂ (Institucions indirectament relacionades):
Societat General d'Autors

A l'apartat B (Inst. d'ensenyament):

Acadèmia de ball "Belizan de Garrote"
Escola de ball mallorquí (Son Ferriol)
Escola de balls (Sóller)
Escola de balls mallorquins (Montuñí)
Escola de dansa "Rosemary Rehm"
Escola Municipal de música (Pollença)
"Jazz", centre de dansa

A la fitxa GMM-2 :

Afegir a l'apartat A₂) (Corals infantils):
Als vuit vents (Port de Pollença)

Agraïm als informadors les seves indicacions. Seguint esperant més i noves aportacions.

Biel.-
Toni Pascual.-

OPERA.- De la mà dels seus amics a Mallorca: dia 5, La Traviata; dia 7, Madama Butterfly; dia 9, Nostra Lírica. Tot a l'Auditori.

DOCUMENTS.- Han augmentat de preu. El DNI costarà 320 pts i 640 si se perd. Els passaports valdran 660 pts.

GUIA DE SON MORAGULS.- Editada per ICONA per tal de facilitar la visita a aquest espai públic de la Serra de Tramuntana.

CONCURS POETIC DE PRIMAVERA. Con vocat per la delegació balear de l'Agrupació Hispana d'escriptors. Es la seva VII edició i la presentació d'originals -tant en català com en caatellà- acaba el proper 31 de març.

CONTRIBUCIO RUSTICA.- Ha pujat devers un 300%. Se segueix amb el camp abandonat.

ESTATUT.- Si se compleixen els terminis prevists podria estar en l'lestí a finals de febrer.

MUSEUS.- Desde el mes passat l'entrada al de Mallorca i a l'Et-nològic de Muro és de franc.

AEROPORT.- Durant l'any passat varen passar per Son Sant Joan un total de vuit milions sis-cents mil passatgers. Xifra rècord.

MALLORCA RECORDADA.- Es el tí-tol d'un muntatge cinematogràfic fet per Pep Truyols basat en pel-lícules antigues sobre Mallorca.

CONGRES DE LLATI.- Tendrà lloc a la Real del 19 al 27 del proper mes de juliol.

REEDICIO.- del tercer volum de "Mallorca durante la primera revolució (1808-1814)", de Mi-quel dels Sants Oliver.

HOJA DEL LUNES. Ha deixat d'e-ditar-se per dissolució de la so-va societat administrativa. A par-tir d'ara sortirà "El lunes".

ES CAU.- Aquesta coneguda Ga-leria d'Art de Manacor ha passat a noves mans. Sembla que hi hagi esperit de renovació.

INQUISICIO A MANACOR.- Ramon Rosselló Vaquer ha publicat unes notes històriques sobre aquest tema.

CUROLLES D'UN SOMIADOR.- Es un llibre d'assaig amb denúncies i idoes polèmiques de Gregori Mateu. Publicat recentment.

EN NOM DEL PARE.- Nou llibre de poemes de Jaume Santandreu.

JARDINS DE PAU.- També de poe-mes, fet per Joan Francesc March, el qual "prefereix ésser un jo-glar de la nostra gent que no un gran poeta desconnectat dels pro-blemes i esperances del poble"

CULTURA POPULAR.- Miquel Ferrà i Martorell ha publicat un altre llibre d'aquesta temàtica: "En Xino i altres històries".

ELS NOSTRES NOMS DE LLOC.- Obra d'Enric Moreu-Rey per a des-cobrir els orígens lingüístics dels topònims de les nostres ter-res. Publicat per l'Editorial Loll

Llegiu Pòntula

CLAMORS DE LAS BENDITAS ANIMAS DEL PURGATORI.

Oiu, germans piadosos,
ajudaunos alcanzar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

A vosaltres germans nostros
que sou de esta germania,
se encamina nostra suplica
par mourervos a pietat:
Nostra miseria demana
que nos vullau ajudar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

No heyá torment, ni pena,
martiri, creu, ni aflicció
que arripla a ser pintura
de nostra menor passió:
Sols aguardan nostros maís
del vostro amor esperar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

Aquí estám en Purgatori
dins un riu de fóg encés,
y la nostra major pena
es dolor de un Deu ofés:
Y com no podem merexer
no arribam a alcanzar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

Ay que flammes tan activas!
ay quín dolor sens igual!
ay que per culpas tan leves
passám pena tan cabal!

Ay justicia que no acaba!
ay euand se ha de acabar!
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

O vosaltres qui viviu
si sabiau per quant poc
la Justicia divina
nos atormenta en tal fóg!
Peró veim que es merescud,
y penam fins esperar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

O parés, germans, amigs
ahont es la caritat?
Bé tenu par altrás cosas
y par mí no heyá pietat:
Ea vaja una limosna,
y si no poréu, un pregar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

Ea parés Sacerdote,
y germans en Jesu-Christ,
bé poréu remediarnos,
que vos será molt ben vist:
En los vóstros sacrificis
ab devocío pregar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

O bons christians y amigs,
oiu los nostros llaments,
obrand bé y fora culpas
fugireu de aquets torments:

Socorro, pietat y alivio
heus demanám ab oridar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

Y com nostros fills y fillas
del tot nos han olvidad,
tota la nostra esperanza
tenim de esta germania:
Feisnos alguna limosna,
par noltros vullau pregar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

A la gran Reina del Cel
María Verje, y los Sants
pregau, que par nosaltres
sos meritis serán bastants:
Axi sia, y segur
acabarem de penar:
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

Y ja que esta caritat
es caritat en comú,
lo que ara fas par nosaltres
lo matex ferán per tú:
Germá, ten compassió,
que clamam sens may parar,
que Deu nos trega de penas,
y nos port a descansar.

Germans, estas veus oiu,
no cesseu de suplicar:
nos trega Deu de estas penas,
y nos port a descansar.

ONDA NIT,
ANCA ROSETA...

A Catalina Font, com sempre...

Dolce

S. *Bo-na nit blan-ca ro-se-ta ple-na de bo-nos o-lores no hi ha*

C. *b.c.*

T. *b.c.*

B. *b.c.*

cal tan-tes es-tre-lles com ve-ga-das pans en vos. Queu que

la mar tor-nàs tin-ta-iel cel que de pa-per fos fos-sen els bi-nos no-

la mar tor-nàs tin-ta-iel cel que de pa-per fos fossen els bi-nos no-

ta-ris i de ca-da-u n'hi ha qui dos no bas-ta-ri-en a cr-

-taris i de ca-da-u n'hi ha qui dos ta-ri-en a cr-

en-re ma vi-da nos-tre a-mors els que hem pas-sat fin a-ra i els que pas-sa-rem es dos.

en-re ma vi-da nos-tre a-mors. Els que hem pas-sat fins a-ra i els que pas-sa-rem es dos

BONA NIT BLANCA ROSETA

Bona nit, blanca roseta... és la segona part d'un tríptic que vaig harmonitzar l'any 1979 amb motiu d'un concert que la Coral Universitària va anar a fer a Eivissa i Formentera. El títol de l'harmonització és: "D'Eivissa: dues cançons i una sonada de xeremies", això disposat en aquest ordre: Toni mengem-nos sa truja...

Bona nit, blanca roseta...
Sonada de xeremies

Els músics que treballen amb cançó popular es troben amb una sèrie de condicionaments derivats de la cançó mateixa:

LA TRIA: La cançó en si (el tema), i això és un avantatge, és de qualitat provada, perquè la tradició ens l'ha feta arribar porgada pel temps i per les persones que l'han anada cantant. Això dona una gran seguretat de cara a l'acceptació de la melodia perquè sabem que en una primera audició ja es pot reconèixer, recordar i criticar (comparar).

L'HARMONITZACIÓ: Per altra part la cançó limita l'harmonitzador, perquè s'ha de respectar el màxim possible el material popular. El tema no és una creació, sinó una "lectura" d'allò que és notori que la gent coneix.

Jo som de l'opinió que el poble, quan canta una cançó, sent també un acompanyament rítmic (derivat de la mètrica del text i de la forma de la melodia) i un acompanyament harmònic (derivat de la tonalitat o modalitat en què està).

Ningú ha ensenyat als cantadors a fer terceres paral·leles ni a "requinter"; i és notori que ho fan sens haver-hi de pensar-s'ho gaire. Molts d'ells no saben solfa, no han estudiat harmonia i es serveixen, quan toquen instruments harmònics, d'una manera acadèmica dels acords de dominant i subdominant en les cadències i fan claríssimes modulacions completament ortodoxes.

En BONA NIT, BLANCA ROSETA... la primera estrofa és cantada per les sopranos, mentre les altres veus fan un acompanyament amb boca clo-sa. Això és una presentació de la cançó al qui l'escolta, perquè la reconegui o la senti per primera vegada, senzillament, perquè es posi en contacte amb la música que serà obligat a escoltar dues vegades més.

És una cançó d'amor: Bona nit, blanca roseta,
plena de bones olors,
no hi ha al cel tantes estrelles
com vegades pens en vós.

El text és una salutació d'una persona enamorada que, tendrament però amb una rapidesa certament notable, entra en matèria (amorosa).

Aquesta estrofa està tractada amb pinzellades harmòniques a les altres tres veus, que no llegeixen el text; intenten mostrar el vestit harmònic de la melodia, tal com ~~ha~~ sentiria algú que cantàs tot sol.

En les altres dues estrofes, essent que el qui parla entrega un pot d'amor: condensada (per la crema, la substància i l'aliment espiritual que contenen aquests certíssims vuit versos) a una altra persona, el tractament és diferent. No hi ha contrapunt entre les veus. A cada síl·laba de les sopranos n'hi correspon una en les altres veus. No és un acompanyament passiu com en la primera estrofa sinó quatre veus que canten al mateix temps, en acords verticals que volen accentuar aquesta homogeneïtat i condensament d'idees i d'imatges poètiques.

En les harmonies hi ha una certa tensió que es manifesta encara més quan es canta tota sola en l'acabament sobre la dominant. Aquesta circumstància és fortuïta. La conveniència d'acabar amb la dominant (en aquest cas sol major) ve determinada per l'enllaç amb la sonada de xerepes (la menor) que la segueix en el tríptic.

LA INTERPRETACIO: És una obra molt curta que gairebé no té cap indicació en la partitura. En les veus de contralt, tenor i baix hi ha moltes vegades tan sols una nota per a dues síl·labes. És un recurs que s'usa allà on hauria hagut de posar lligadures d'expressió entre dues frases d'igual alçada, la qual cosa hagués pogut embullar el cantaire o, d'altra manera, érec que així veu expressada més clarament la meua idea d'homogeneïtat.

Es notori que des de fa uns anys, a Mallorca, hi ha una renaixença de la música en tots els sentits. Això és així, en gran part, gràcies a les corals que han estès entre noltros aquest tipus de manifestació artística.

La renaixença de les corals ha estat fruit del treball d'algunes persones que han elaborat un material que s'adaptava a les exigències i a les necessitats de les nostres corals.

Hi ha hagut dues cançons que han estat eines de treball per a les corals i les claus que han obert al públic les portes de la música perquè han sabut reunir tots els elements que he citat abans, fent-les veritables joies de la nostra història musical més recent. Són:

Sor Tomasseta, harmonitzada per Francesc Batle

Copeo matancer, harmonitzada per Baltasar Bibiloni

Al pare Batle, el meu mestre, i a Baltasar Bibiloni els vull retre homenatge públicament i desig que aquestes dues cançons surtin comentades en aquests fulls perquè són i han estat l'aliment musical dels quals hem començat a interessar per la música gràcies a ells i a la seva obra.

Francesc Crespí.--

P A P E R E R I A

CONXÍN

Carrer Escola

PÒRTOL

P A P E R E R I A

FERIRÀ

Carrer José Antonio

PÒRTOL

A la nostra illa...

Coordina: Ramon D. Villalonga.

arquitectura popular (i 2).

Podem apreciar com les característiques del terreny i el seu clima determinen el tipus d'explotació que satisfaci les necessitats sorgides de l'activitat agrària que es faci.

Els materials que es fan servir són normalment els que es poden trobar en el mateix terreny i la climatologia indica la manera com s'han de disposar.

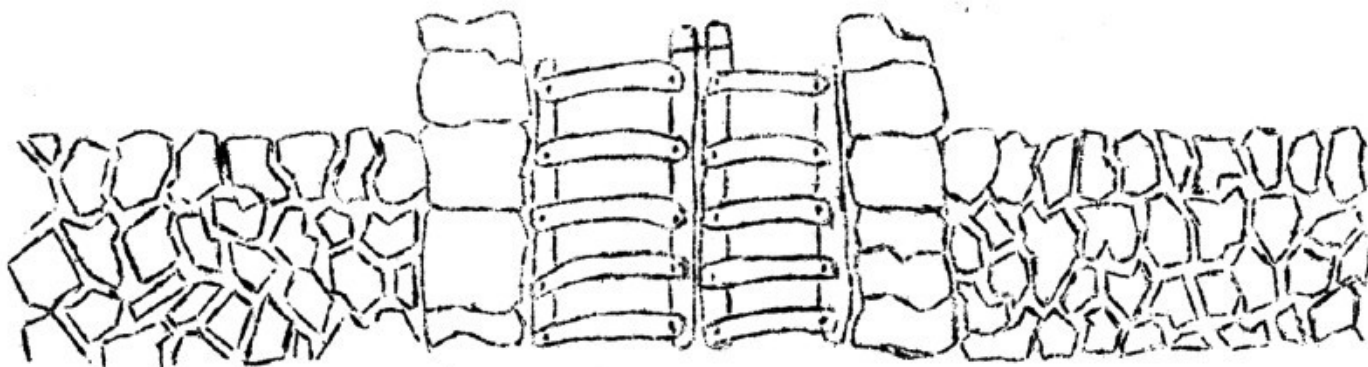
Entre les causes humanes podem veure com el contacte amb la ciutat ha duit a una imitació quant als motius d'ornamentació que es redueix a la imitació dels tipus de portals, o a la ornamentació que en els palaus senyorials es col·loquen damunt amb l'escut de la família i que, en el món rural es substitueix amb la imatge d'algun sant invocant la seva protecció, a vegades es col·loca igualment l'escut de la família quan la seva posició social es considerada de certa categoria i la data de realització de les obres o de les darreres reformes.

Finalment, front al futur que espera a aquestes construccions anònimes que cauran de velles o amb la nova tecnologia que anirà introduint modificacions que aniran barrant el seu primitiu caràcter i sobretot front a l'allau de noves construccions en el món rural que són un atemptat paisagístic i un afront al passat arquitectònic hem de considerar les virtuts d'aquesta arquitectura, virtuts que mai no aconseguirien la 2ª gran arquitectura".

En primer lloc sobresurt el seu respecte a l'entorn, no interessa deixar una obra per a la posteritat, sinó just satisfer unes necessitats, és un acte més de la vida i com la seva vida es parellada a la del veïnat, construeix igual sense presentar entre ambdós grans contrastes.

Essent artesanal no disposa de suficients mitjans per lluitar contra el terreny per això ha d'adaptar-se a la seva topografia, no duu a terme grans anivellacions, i en haver de valer-se dels materials que li ofereix el mateix terreny no es produeix contrast amb aquest sinó que, fins i tot, s'adapta a les seves tonalitats cromàtiques, es converteix quasi en un mateix tros de la natura motllats per l'home.

No existint una especulació del terreny el mena a mantenir una altaria que guarda harmonia amb la de la vegetació del seu entorn.

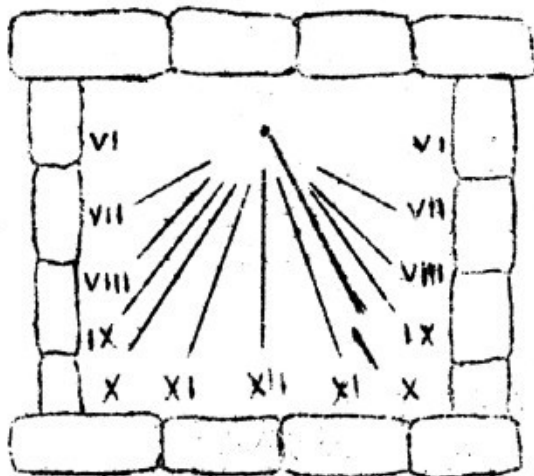
La construcció improvisant, sense un plànol basat en el metre determina una construcció més a escala humana.

La manca de mitjans tècnics deu l'arquitectura popular a ser racional al haver de resoldre amb mitjans naturals els factors adversos.

Podem arribar a la conclusió que si l'arquitectura rural interessa a ciències com la Geografia, Antropologia, Etnologia, Sociologia etc. per poder estudiar l'home mitjançant elles, a l'historiador d'art l'interessa per estudiar de quina manera l'home ha plasmat les seves vivències a través de les formes.

BIBLIOGRAFIA SOBRE ARQUITECTURA POPULAR.

- . ALLANEGUI, Guillermo: Arquitectura popular de Aragón. Zaragoza, Edit.: Libreria General, 1.979.
- . ARCHIDUQUE LUIS SALVADOR: Mallorca Agrícola. Edit. Costa. Palma de Mallorca, 1.958.
- . BARCELO PONS, B.: Aspectos geográficos de la Isla de Mallorca. Departament de Geografia de la Facultat de Filosofia i Lletres de Palma de Mallorca, 1.973.
- FEDUCHI: Arquitectura popular española. Tom. 3. Edit. Blume. Barcelona, 1.976.
- . MULET, Antonio: Cocinas rurales de Mallorca. Panorama Balear, nº 33. Palma, 1.952.
- . MULET, Bartolome: La casa mallorquina. En "Historia de Mallorca" coordinada por J. Mascaró Pasarius. Tom V. Edit. Mascaró Pasarius. Palma, 1.974.
- . ROSSELLO VERGER, Vicente M^a: Mallorca, el Sur y Sureste. Edita: Camara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Palma de Mallorca, 1.964.
- . SEIJO, Francisco: Arquitectura rústica en la region valenciana. Edit.: Seijo. Alicante, 1.979.
- . TOMAS VIDAL: La casa rural y la Arquitectura tradicional menorquina. Publicat per el Departamento de Geografia de la Universidad de Barcelona, 1.973.
- . FORTEZA, Miguel: Muros y cabañas. En "Panorama Balear", 1.955. Palma de Mallorca.

Mª Margalida Barceló Rosselló.

REPRESENTACIO GRAFICA POPULAR DE LA QUARESMA (finals del s.XVIII)

Dona de set cames -en representació de les set setmanes quaresmals- anomenada "Jaia Serrada" i a la qual s'arrencava una cama cada setmana passada.

Si vos interessa el tema consultau: Gabriel Llompart: "Sa Jaia Corema, Sa Jaia Serrada" Mayurqa, 15; o Treballs del Museu de Mallorca, 22.; o "Religiosidad popular".

CAJA DE BALEARES
"SA NOSTRA"

1882

1982

També a PORTOL i SA CABANETA.-----

GUILLIEM VIDAL MATERIAIS CERÀMIQUES

C/ Prínceps d'Espanya, 5
Tf: 60 21 32

ES FIGUERAL

MARRATXI

C/ Jaume I s/n
Tf: 60 24 76
SA CABANETA
(Per carretera de
Sineu, Km 8)

LEGIU
PÒRTULA

C/ Santiago Ramón y Cajal, 10
Tf: 28 15 59

Palma--11

CAIXA DE PENSIONS "la Caixa"

Antoni Maura, 63
60 09 36
PONT D'INCA